

Magyarok szerepe Törökország fejlesztésében,

— Torday Imre törökországi tapasztalatai. —

(Saját tudósítónktól.) Torday Imrét, a szegedi felsőipariskola igazgatóját tudvalevően körülbelül félv év előtt szabadságot kaptak, mert a kormány rendeletéből Konstantinápolyba kellett utaznia, hogy a török felsőipariskolai oktatást szervezze. Félévi konstantinápolyi tartózkodás után Torday a napokban Szegedre érkezett; családja ugyanis még Szegeden lakik, így szabadságát itt tölti. Torday a háború legmozgalmasabb idejéből töltött eddig mintegy hat hónapot a török fővárosban. Érthető érdeklődéssel és fogékonysággal figyelte a háboruban megújuló szövetségesünk minden életnyilvánulását, fölülte értékes és becses dolgokat mondott el a török hadsereg nagyszerű felkészültségéről, az ottani élelmezési viszonyokról, a gazdasági vonatkozásokról és a törököknek a magyarság iránt való általános rokonszenvéről. Itt adjuk részletesen mindazokat, amiket az igazgató ur szíves volt elmondani:

— A mai Törökország már nem a keleti fantasztikumok, hanem az európaiasodás útján biztosan haladó okos reformok országa. Hadserege kitünő. Anatóliában és Ázsiában

óriási emberárfalékokkal

rendelkezik még, amelyek pompásan felszerelve vonulnak Konstantinápolyon át az európai harcterekre. A török nép hangulatát a háború alatt legáltalában azzal jellemezhetem, hogy *rendületlen kötelességtudással* végzi náluk mindenki a dolgát.

— A közélet szervezete a mienkéhez hasonlóan mondható. Hus sok van és olcsó. Rengeteg mennyiségű dohány felett rendelkeznek, csak egy szmirnai konzorcium például 11 millió okka (1 okka = $\frac{1}{4}$ kg.) dohányt hozott a piacra. Felkínálta készletét a konzorcium a magyar kincstárnak is, de a dohányjövédék nehézsége miatt nem jöhetett létre az üzlet. *Lisztnek, cukornak, kávénak, petróleumnak és ruhának* nagyon szűkiben vannak a törökök. A román háború kitörése előtt Romániából kaptak gabonát, Bulgária állandóan szállít nekik terményeket. Főleleterük természetesen az a vasutvonal, amely birodalmukat a központi hatalmakkal közvetlenül összeköti. A kereskedelem nagy részét a nemesek tartják kezükben. Magyarországból különösen cukrot kaptak. A kereskedelmi forgalomban nagy hátrány a mi részünkre, hogy a pénzünk mintegy 40 százalékkal csökkent a török fonttal szemben. Egy török font ugyanis a háború előtt 21.60 korona volt, míg ma 34.35 korona. — Ugyanigy csökkent a német márka árfolyama is. A korona értékcsökkenése nem áll összefüggésben a közös monarchia harctéri vagy pénzügyi helyzetével és kizárólag az oka, hogy a Törökországban vásárolt árukat török fonttal kell fizetni, amit előbb ott a mi pénzünkért kell megvásárolni. A két pénz viszonyát tehát a közismert piaci körülmények szabályozzák. A törökök különösen gyapjút, rizst, cserző anyagot, bőrt, textil-árúkat és gyógyópiumot szállítanak nekünk a háború alatt. *A kávéhádon már pompásan segítettek a törökök.* Kafanáikban pörkölt fügeből készült kávé árúsítanak, a mely izletes, amellettt nincs meg benne a kávé káros kofeinhatása.

— Amióta az összeköttetés a központi hatalmakkal helyreállt, jelentékeny segítséget részesül a török birodalom annak érdekében, hogy fogyatékos *állami szervezetét* kiépíthesse. Ebből a célból német, magyar és kisebb számban osztrák államférfiak állanak a török kormány rendelkezésére. A németek erejében és szervező tehetségében való bizalom a törökökben igen nagy.

Magyarország iránt Törökország összes mérvadó köreiből a legnagyobb rokonszenv és bizalom mutatkozik.

Egész Törökországban nagy örömmel üdvözölték a magyar kormányt az elhatározását, hogy a maga részéről is szervező tisztviselőket bocsájt a török kormány rendelkezésére. A magyar kormány részéről a török földművelésügyi és kereskedelmi minisztériumba újabban kirendelt négy tisztviselőn kívül már a háború előtt is több magyar főtisztviselő állott a török kormány szolgálatában. Így például a két *Jankó-testvér*, akiknek egyike a dohányjövédék igazgatója, másika pedig a török államadósság nemzetközi bizottságának igazgatója. A közismert Széchenyi pasa, aki tudvalevően a konstantinápolyi tüzoltóságot szervezte. *Hegyei* kiváló zongoraművész, a szultán kamarai zenésze. *Dr. Vellisz*, a kultuszminisztérium egészségügyi osztályának főnöke. *Strausz* Aurél, főbányamérnök, aki a herakliai kőszénbányákat igazgatja. A bácskai *Vondra* Béla, aki műszaki tanácsos a közügyügyi minisztériumban. És még mások sokan.

A magyar pénzügyvilágot Konstantinápolyban a Magyar Bank és Kereskedelmi Rt. fiókja képviseli. Az ottani pénzügyintézetek egyik legtekintélyesebbje ez. Igazgatója *Baumgarten* Izidor, aki egyébként is kiváló érdemeket szerzett a török-magyar gazdasági összeköttetések élénkítése és megszilárdítása körül.

A magyar elem a monarchia hivatalos diplomáciai képviselőjében is igen tekintélyes számban van képviselve. Maga a nagykövet, gróf *Pallavicini* János igen derék, lelkes magyar ember. Mellette gróf *Csekonics* működik. A konzulátuson a magyar ügyeket *Illés* Zsigmond kereskedelmi attasé intézi, aki egyúttal a konstantinápolyi magyar egyesület elnöke. A külügyminiszeri sajtótudósító *Barabás* Albert, aki szívvel-lélekkel és állandóan a magyarság érdekeiért buzgálódik.

A konstantinápolyi magyar egyesületnek mintegy 130 tagja van és általában megállapítható, hogy az ottani magyarság között harmonikus együttműködés uralkodik. A román betörés első hírére több mint 2000 koronát adtak össze az erdélyi menekültek javára.

— Az aprópénz-hiány Konstantinápolyban is rengeteg. A bajon úgy segítenek, hogy hid-, villamos- és tunell-jegyekkel fizetnek aprópénz helyett. Az erélyes rendeletek — mint mindenütt — féleredményt szültek. A legközelebb egy- és két és fél piasteres papírpénzt bocsájt ki a kormány.

Még egy fontos és érdekes dolgot:

Görögország aktív beavatkozásában nem hisznek a törökök.

A török birodalom területén ugyanis több mint másfél millió görög él, akiknek helyzete Görögország beavatkozása esetén

fölülte bizonytalanná válnék. Ezek tehát, akik Törökország legvagyonosabb és legkultúraltabb népelemei és akik görögországi rokonaikkal állandó összeköttetést tartanak fenn, mindent elkövetnek, hogy Görögország bele ne avatkozzék a háborúba.

Nem lesz tejutalvány.

— Szakvélemények a tervezett új utalványrendszeréről. —

(Saját tudósítónktól.) A Délmagyarország pénteki számában jelentettük, hogy dr. Somogyi Szilveszter polgármester a városi tanács csütörtöki ülésén azt javasolta, hogy hozza be a hatóság a lisztutalványok mintájára a tej-, zsír- és cukorutalványokat. A polgármester szerint ugyanis csakis ilyen módon lehet meggátolni, hogy egyik-másik fogyasztó jogtalanul ne jusson több tejhez, zsirhoz, vagy cukorhoz, mint a többi. A tanács tagjai helyeselték a polgármester javaslatát. Dr. Somogyi Szilveszter polgármester a részletes tervezet kidolgozásával dr. Szalay József főkapitányt bizta meg.

A Délmagyarország munkatársa kérdést intézett ebben az ügyben dr. Somogyi Szilveszter polgármesterhez, ki a következő felvilágosítással volt szíves szolgálni:

— Tekintettel arra a körülményre, hogy a cukornál és a zsirnál ugyanazokat a jelenségeket, — bár kisebb mértékben — tapasztaltuk, mint a lisztnél, arra gondoltam, hogy talán az utalványrendszerrel meg lehetne akadályozni azt hogy az élelmesebb emberek több cukorhoz és zsirhoz jussanak. A tejutalvány behozatalát azonban magam sem tartom helyesnek, mert félo, hogy ezzel elriasztjuk az eladókat a piacról. A tejavásárlást legfeljebb korlátozni fogjuk, de a tejutalvány életbeléptetését nem tartom helyesnek. Amikor ezekre az utalványokra vonatkozó tervezet elkészül, akkor fog a tanács részletesen foglalkozni a kérdéssel.

A tejutalványok behozatalára vonatkozólag *Körös* Albert, a Központi Tejcsarnok igazgatója a következőket mondta:

— Csak a lapokból ismerem az ügyet, így azt sem tudom, hogyan képzei a hatóság ezeknek az utalványoknak az életbeléptetését. A tejutalvány behozatala, — ez meggyőződésem, — nem fogja növelni Szeged tejkontingensét. Különben is azt hiszem, hogy ez a terv kivihetetlen, mert csak úgy lehetne a kérdést igazságosan megoldani, ha a Szegeden levő, illetve Szeged rendelkezésére álló tejet koncentrálnák, azaz egy helyre összegyűjtenék. Ez viszont lehetetlen, mert nemcsak a tejcsarnokok, hanem mozgó-árusok is árúsítanak tejet.

A zsirutalványokra vonatkozólag kérdést intéztünk a *Paral* Pál és fia céghez, a hol ezt a felvilágosítást kaptuk:

— Az a véleményem, hogy a zsirutalványoknak akkor van értelme, ha a város a szükséges zsirmennyiséget a kereskedők rendelkezésére bocsátja. Jelenleg ugyanis

2.80

fillért
fizet

grammonként

regi,
törmelék

Aranyért

FISCHER

Órás, ókszerész,
Károly-utca 14.

Korzó-kávéház mellett

(Cégre vessék
figyelni)!